

Hammurabi wijst op een andere woordstructuur, dan waarnaar de naam Amrafel gevormd is. Ook vinden we in den naam Hammurabi geen equivalent voor de laatste letter van den naam Amrafel.

De gelijkstelling van Arioeh met Rim-Sin of met Arad-Sin moet aangeleend worden via de Sumerische vormen dezer namen. Dit geeft den indruk van gekunsteldheid.

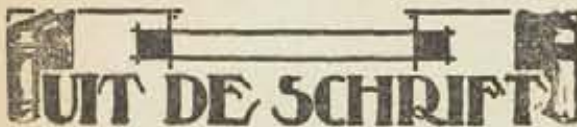
Het eenige vaste punt in de mededeelingen van Gen. 14:1 is, dat een koning van Elam de leiding had in den tocht naar het Westen en dat Elam gebied veroverd had bij de Dode Zee. Inderdaad had Elam omstreeks den tijd van Hammurabi groote macht. De val van de Sumerische dynastie van Ur werd door Elamis macht bewerkt en Ibi-Sin, de koning van Ur, werd naar Elam in gevangenschap gevoerd. Daarna kreeg Elam ook macht over Isin en Larsa. Het is echter Hammurabi, die zich tegen den wassenden invloed van Elam heeft verzet. De toen reeds eeuwenoude rivaliteit tusschen Babylonië en Elam — reeds Sargon van Akkad was „met de wapenen in Elam geweest” — werd door Hammurabi krachtig voortgezet.

Nu is in de politieke constellatie van Gen. 14 geteekend wordt, Amrafel van Sinear vazal van Elam. In de politieke constellatie, zooals ons die uit de oude spijkschriftuorkonden bekend is, is Hammurabi van Babel vijand van Elam. Ook dit doet de vraag rijzen: is Amrafel van Sinear inderdaad wel Hammurabi van Babel?

Ook chronologisch zijn er moeilijkheden. Voor de oudere geschiedenis van Babylonië heeft men een steunpunt, ook van astronomischen aard, in een ominatekst, die den stand van Venus vermeldt op een tijdstip uit de regeering van Ammisaduga, den op één na laatsten koning uit Hammurabi's dynastie. De verschillende berekeningen, hierop gebaseerd, zijn echter lang niet eenstemmig. Kugler stelde eerst den aanvang der regeering van Hammurabi in 2123 v. Chr. Weidner dateert 168 jaar later.

En ten aanzien van Abraham en ten aanzien van Hammurabi zijn er dus verschillende dateeringen. Ze kunnen zoodanig gecombineerd worden dat Abraham en Hammurabi tijdgenooten zijn, maar ook zoo, dat er eeuwen tusschen hun beider leven verlopen zijn.

J. H. KROEZE.

UIT DE SCHRIFT

Paulus' legitimatiebewijs.

Paulus, een geroepen apostel van Jezus Christus, door den wil van God.

1 Kor. 1:1a.

Het is wel wonderlijk dat Paulus in den aanhef van den brief aan de gemeente van Korinthe zoo sterk den nadruk legt op het ambt dat hij ontvangen heeft. De jonge christelijke kerken waren er toch mee bekend dat het bijzonder karakter van het apostolaat niet voor het minst hieruit bleek, dat de apostelen door Christus zelf waren geroepen, en uitgezonden. Nu is Paulus later dan de andere apostelen geroepen om 's Heeren getuige te zijn, maar hij is toch op bijzondere wijze door Christus Jezus afgezonderd tot het werk van de verkondiging en verbreiding van het evangelie. Hoewel Paulus dus had kunnen volstaan met de vermelding: Paulus, een apostel — om de aandacht weer te vestigen op de geheel aparte plaats die hij in het kerkelijk leven innam, worden er hier versterkingen aan deze uitdrukking toegevoegd. Paulus noemt zich hier een geroepen apostel, ja zelfs, een door Gods wil geroepen apostel van Christus Jezus.

Er moet dan ook een speciale reden zijn, waarom Paulus er in dezen brief zoo den nadruk op legt, dat hij krachtens goddelijke beschikking is afgezonderd tot het apostelschap.

Uit het vervolg van dezen brief blijkt het duidelijk, dat er veel wan toestanden waren in het kerkelijk leven te Korinthe. Paulus geeft een breede uiteenzetting van de gruwelijke zonden, die daar een tijdlang bijna ongestraft konden worden bedreven. Uit deze teekening van het kerkelijk leven te Korinthe in de volgende hoofdstukken is dit voor ons van belang dat er zich menschen in die stad hadden gevestigd die als dwaalleeraars beschouwd moesten worden. Het is Paulus ter oore gekomen dat deze menschen zich gesierd hebben met den naam van apostel. Deze valsche apostelen hebben aan de prediking van het evangelie veel schade berokkend. Zij hebben zich niet ontzien tegen Paulus te ageeren en het werk van dezen apostel zoo veel mogelijk te verstoren. Met des te meer vrijmoedigheid konden ze dat doen, omdat Paulus op grooten afstand zich bevond en bovendien de zorg had over tal van gemeenten, terwijl de dwaalleeraars elken dag hun verwoestend werk in het midden van de gemeente van Korinthe konden voortzetten.

Het is dan ook niet te verwonderen, dat Paulus ten slotte dit scherpe oordeel velt over deze menschen: Want zulke valsche apostelen zijn bedriegelijke arbeiders; zich veranderende in apostelen van Christus. En het is geen wonder, want de

Satan zelf verandert zich in een engel des lichts; zoo is het dan niets groots, indien ook zijn dienaars zich veranderen, als waren zij dienaars der gerechtigheid. (2 Cor. 11:13-15).

Omdat deze valsche apostelen met hun vrome praatjes en hun listige betoogen het gezag van Paulus trachten te breken en hem er uit wilden werken, opdat deze menschen bij de leiding en de verleiding van de gemeente ongehinderd hun gang zouden kunnen gaan, daarom vestigt Paulus aanstonds in den aanhef van dezen brief de aandacht op zijn roeping en afzondering tot het apostolisch ambt. Ik ben — zoo schrijft Paulus — een apostel, maar ik heb mij dien naam niet toegeëigend als deze dwaalleeraars, die in uw midden verkeerden, ik ben geroepen door Christus Jezus, den Koning der kerk, door Hem, die vanuit den hemel de zaken van Zijn kerk op aarde uitrust.

Zoo gevoelen we iets van de aparte beteekenis van dezen aanhef: Paulus geeft hier zijn legitimatiebewijs. Dat kunnen de valsche apostelen niet. Zij kunnen wellicht geuren met bijzondere ervaringen en belevissen; zij kunnen veel zeggen over de geheimzinnige stemmen die zij gekregen hebben, maar zij kunnen niet als Paulus aantoonen, dat zij wettig door God zelf zijn geroepen om de gemeente Gods te verzorgen en te besturen.

Dat kan Paulus alleen. En uit zijn roeping tot apostel, uit zijn afzondering tot het ambt leidt Paulus het recht en den plicht af om nu en straks de gemeente, die eens mede door zijn arbeid in Korinthe tot openbaring gekomen is, te vermanen en te brengen in het rechte spoor. Waar in Korinthe de neiging bestond om zich aan den ambtelijken dienst te onttrekken en om de leiding van hen die eenvoudig stonden op allerlei gezichten en visioenen, van evenveel, ja van veel meer belang te achten dan het woord dat Paulus in opdracht van Jezus Christus gebracht had, daar handhaaft Paulus met alle kracht het ambt in Christus' kerk.

Wij leven in een tijd waarin men de versterking van het geloof zoekt bij hen die zich beroepen op wondere ervaringen en openbaringen. Een van de voornaamste redenen waardoor de Oxford-beweging zoo veel aanhang gewinnen kon in christelijke kringen in verschillende plaatsen, is deze, dat men de beteekenis van het ambt in Christus' kerk niet meer verstaat. Langzaam maar zeker is er in veel gezinnen ten opzichte van den ambtelijken arbeid een soort van onverschilligheid ontstaan. Die ambtsdragers, nu ja, die moeten er nu eenmaal zijn om een goede organisatie van het kerkelijk leven mogelijk te maken, en alle dingen in behoorlijke orde te doen geschieden, maar daarmee is dan ook alles gezegd. Nog een stap verder en men zoekt de versterking van het geloof en de gemeenschap der heiligen buiten de kerk, in groepen en groepjes, in Oxfordkring en Pinksterbeweging. Men stelt zich zonder bezwaar onder de leiding van hen, die zich ergens tot „leider” opwerpen, en die wel eens zullen zeggen aan welke eischen het christelijke leven moet voldoen!

Dat is een van de groote gevaren van onze dagen. Gaat naar de Oxfordbeweging en naar zoo veel andere groepen en vraagt naar het wettig legitimatiebewijs. Het is er niet. Het kan er niet verstrekt worden. En daarmee zijn al die bewegingen in den grond van de zaak al geoordeeld.

En aan den anderen kant zullen we ons moeten herinneren, dat bij elke bevestiging van ambtsdragers in Christus' kerk — onverschillig of het dan ouderlingen of diakenen of dienaren des Woords geldt, — deze vraag gesteld wordt: Eerstelijk vraag ik u, of gij niet gevoelt in uw harten, dat gij wettelijk van Gods gemeente en mitsdien van God zelf, tot deze heilige diensten elk in het zijne, geroepen zijt?

Degenen, die het Woord Gods brengen in het openbaar en bij de huizen; de ouderlingen die het toezicht uitoefenen, de diakenen, die den dienst der barmhartigheid volbrengen, — zij doen het allen in opdracht van den Koning der Kerk, Jezus Christus. Zij zijn wettig geroepen en afgezonderd. Zij kunnen een legitimatiebewijs verstrekken.

Daarom moet de gemeente zich gewillig aan hun goede leiding onderwerpen. De ambtsdragers moeten handelen naar het Woord Gods, doch indien zij dat doen, moet de gemeente achter de ambtsdragers ook zien de koninklijke gestalte van Hem, Jezus Christus zelf. Die Zijn volk door middel van de ambten, die Hij verordend heeft, wil verzorgen en vermanen en verlossen.

D.

H. M.

Nobel?

In „The Banner” van 3 Nov. j.l. uitte de redacteur, Dr. H. J. Kuiper, zijne bezorgdheid over het komen van Prof. Dr. K. Schilder in Amerika om daar lezingen te houden. Want hij vreesde, dat Prof. Schilder de geschillen van hier naar daar zou overbrengen. En een predikant had hem gezegd, dat hij ook over de quaestie van de „gemeene gratie” spreken zou. En daarom sprak deze redacteur zijne hoop uit, dat geene kerk of vereeni-

ging Prof. Schilder uitnoodigen zou „to make the kind of a visit which he is contemplating”, d.i. om dat soort van bezoek te brengen, hetwelk hij overweegt.

Wist deze „Banner”-redacteur echter welk soort bezoek Prof. Schilder overweegt? Heeft hij het hem gevraagd, er met hem over gecorrespondeerd?

Neen, op geenerlei wijze.

Mocht hij alleen op het zeggen van dien eenen predikant afgaan, zonder eerst nadere inlichtingen en informaties bij Prof. Schilder zelfen ingewonnen te hebben?

Neen.

Die predikant zou immers verkeerd verstaan kunnen hebben, of met omstandigheden niet gerekend kunnen hebben, of de zaak onjuist kunnen hebben weergegeven en voorgesteld.

De „Banner”-redacteur had zonder nader onderzoek niet mogen afgaan op het beweren van dezen predikant, om alleen op dien wankelen grond zijn stuk in „The Banner” te schrijven.

Had deze redacteur ook niet reeds veel eerder inlichtingen kunnen inwinnen bij Prof. Schilder?

O, ja.

Maanden tevoren was zoowel daar als hier bekend, dat in Amerika een comité Prof. Schilder gevraagd had, lezingen in Amerika te komen houden.

Reeds lang dus eerder had deze „Banner”-redacteur zijne bezorgdheid aan Prof. Schilder kunnen doen weten en hem inlichtingen kunnen vragen.

Maar hij deed dienaangaande niets.

Hij kan zich niet verontschuldigen met het zeggen, dat hij van Prof. Schilders komst niets wist, voordat die bedoelde predikant met hem sprak. Want zelf deelt hij mede op de hoogte te zijn van hetgeen „Heraut” en „Credo” en „Reformatie” schrijven.

Maar toch eerst in „The Banner” van 3 Nov. j.l. komt deze redacteur met zijn stuk, toen de regelingen reeds zoover gevorderd waren, dat moedlijk meer uitstel van komst volgen kon. Die „Banner” van 3 Nov. j.l. kon immers eerst omstreeks half November hier komen. Geschikte tijd om op goede wijze eventuele verandering in het reisplan aan te brengen, ontbrak. Toen eerst kwam deze „Banner”-redacteur, zonder ook maar eenige voorafgaande correspondentie met Prof. Schilder, met zijn publicatie, en dat op het ongecontroleerde zeggen van bedoelden predikant.

Betreuenswaardige daad van dezen „Banner”-redacteur.

Zou maar, op die wijze, Prof. Schilder publiek krenken, en daarmee ook aan onze Nederlandsche Gereformeerde Kerken, in welke Prof. Schilder eene ongerepte positie heeft, en met welke de Christian Reformed Church in Amerika in correspondentie leeft, eenen slag in het aangezicht toebrengen.

Zou men niet hebben mogen verwachten, dat iedereen in onze Gereformeerde Kerken zooal niet door rechten christenzin, dan op zijn minst door welkenkennendheid, weerhouden ware om van dit Amerikaansche fraais in de bladen melding te maken?

Maar wie zoo gedacht mocht hebben, zou toch buiten den waard gerekend hebben.

Daar was althans één, die achtte, dat moeds in zijne krant eene plaats te moeten geven.

En die eene was... de redacteur van „De Heraut”, Prof. Dr. H. H. Kuiper.

Deze nam het „Banner”-artikel vertaald in „De Heraut” van 4 Dec. over, waarbij hij zelfs ook een cursiveering aanbracht, die in „The Banner” niet staat.

Kon uit deze opneming in „De Heraut” van het „Banner”-artikel iets goeds voortkomen?

Neen.

Kon de onderlinge vrede er door bevorderd worden?

Neen.

Integendeel.

Wat kon die overname bewerken?

Aan Prof. Schilder eene groote onaangenaamheid bezorgen.

Wat kon die overname verder bewerken?

Zonder eenige argumentatie of bewijsvoering tegen Prof. Schilder wantrouwen wekken of versterken.

Wat kon zij verder doen?

Prof. Schilder met zijne reis in een eigenaardig licht stellen.

Kon die overname eene goede strekking hebben?

Neen, die is niet denkbaar.

Kon het droeve effect wel vooruit gezien worden?

Jawel, reeds a.h.w. met gesloten of blinde oogen.

Droef dus, zulk handelen. S. GREIJNDANUS.

Anti- of contradictoriaal? (L)

„De Heraut”, redacteur prof. dr. H. H. Kuiper, heeft kort geleden nog gewaarschuwd tegen kerkelijke dictatuur. Sedert het blad in een aanval op mij eens achtereis over menschen, die liever hun hand afkappen, dan een fout herstellen, maken zulke waarschuwingen in dit orgaan op mij geen indruk meer, wijl ook ik nog altijd vergeefs wacht op ook maar een spoor van herstel van onrecht. Thans blijkt, dat mijn kijk op dit nieuwe geval van waarschuwing in antidictatoriale richting niet te pessimistisch was. Uit de mouw van „De Heraut” komt immers deze week niet zoozeer een antidictatoriale, doch een contradictoriale aap: de beelddraak worde gerespecteerd. Tegen onderstelde dictatuur een contradictictuur.

Ik spreek hier niet rechtstreeks over dat artikel van dien amerikaanschen predikant, waarover men elders in dit nummer een en ander aantreft. Ik kan me levendig voorstellen, dat iemand, die de nederlandsche toestanden niet kent, en eenzijdig ingelicht werd, nog het fabeltje geloofde, waaraan in Nederland zoo langzamerhand bijna iedereen ontworsteld is, het fabeltje, als zou ondergeleekende een kwestie hebben inzake de twee naturen van Christus, inzake de ziel, en een nieuwigheidsinzake de gemeene gratie. Hier in Nederland — voorzoever ze

meer dan lezen — w klacht opg: Universitei In die kw geluisterd den in te heb dat tr der kerken ging in die Vrije Univ houden hee daal weet ander) de niet, we h Ja, maar Oeh, h en vergi mijn „gen zijn bezwa ze bij mij ze... oud had, enkel men, beno tische situ hierop nee noemde), l toch ander slapen hee tegen mijn Aangezien noeming d voor stuk afgeween drukken Bloemenda weer doet Maar de l Inplaats wordt de d ruimte gel nog steeds kerkrecht „Banner”-a over een gekomen uit louter heste gevo recht zou te geven t een ameri geen behoe de bedrivi gemakkelij te informe nog zóó-zó van de Ho gratie-stan een desbe maar door evenwel l onnaauwke te zwijgen Wat mi zich zóó Verlooch doodzwijgi nu ineens voor hem Ik geloo zich verr en ander dat ik m Dat hielp in één ric de gemees hoord wor indrukken dogmaticu van Amst dat van d maakt wo Nu zei l artikel ge geschrevel als hier v voel ik n toch al d „Banner”- had hebbe het was k kant, met herinnerin preek in mij begele van enkel gejuicht, me opens niets mee de Vrije l is van a die ook z Hepp liet te denker Heraut” r ven: ik z zal geh gen wat zettelijk d heb ik n van zijn voor dat als men n zeggen. O die hij v laten dru

1. Ver tot ljk
2. De
3. Goe

ke the kind
om dat soort
eegt.
elk soort be-
het hem ge-
d?

enen predi-
gen en infor-
n te hebben?

taan kunnen
end kunnen
weergegeven

er onderzoek
en predikant,
stuk in „The

el eerder in-
ilder?

hier bekend,
gevraagd had,

er"-redacteur
n doen weten

t het zeggen,
wist, voordat
ant zelf deelt
een „Heraut“

Nov. j.l. komt
elingen reeds
er uitstel van
Nov. j.l. kon
hier komen
teele verande-
ontbrak. Toen
der ook maar
Prof. Schilder,
atoleerde zeg-

Banner"-redac-

bliek krenken,
Gereformeerde
gerepte positie
Reformad
le leeft, eenen

n, dat iedereen
door rechten
denkendheid,
ische fraais in

ou toch buiten

moois in zijne

„De Heraut“,

in „De Heraut“
en cursivering
at.

raut" van het

orderd worden?

aangenaamheid

ken?

jsvoering tegen
versterken.

igenaardig licht

ing hebben?

gezien worden?
linde oogen.

GREIJANUS.

I. Kuyper, heeft
kerkelijke dicta-
mij eens schreef
kappen, dan een
uwingen in dit
ik ik nog altijd
van herstel van
dit nieuwe geval
richting niet te
De Heraut" komt
dictatoriale, doch
praak worde ge-
tuur een contra-

dat artikel van
over men elders
kan me levendig
dsche toestanden
nog het fabeltje
zamerhand bijna
als zou onderge-
de twee naturen
euwigheid inzake
— voorzover 28

meer dan „De Banier“ (ds Kersten) en „De Heraut“
lezen — weten ze het langzamerhand wel, dat er een
klacht opgeworpen is door twee professoren der Vrije
Universiteit tegen twee andere van diezelfde inrichting.
In die kwestie (ziel, tweentwintig) heb ik ernstig
geluisterd naar wat die twee aanvullers konkrèet had-
den in te brengen. Ik bevond hun klachten onjuist. Ik
heb dat frank en vrij gezegd, en daarmee den vrede
der kerken, en de Vrije Universiteit gediend. Maar het
ging in dit alles niet om mijn zaken, doch om die der
Vrije Universiteit. Dat in Amerika niet ieder dat ont-
houden heeft, kan ik me voorstellen. Maar in Bloemen-
daal weet men wel beter. H. H. K. laat thans (via een
ander) de zaakjes der V.U. op mij neerkomen. Hindert
niet, we hebben tijd.

Ja, maar die gemeene gratie dan?
Och, het heeft prof. Hepp behaagd, een van fouten
en vergissingen overheerschten aanval te wagen ook op
mijn „gemeene-gratie-theorie“. Hoofdzakelijk spitste hij
zijn bezwaren toe op een opinie, waarvan hij dacht, dat
ze bij mij nieuw was, maar waarvan ik aantoonde, dat
ze... oud was, zó oud, dat ik ze reeds voorgedragen
had, enkele maanden vóórdat ik, met algemeene stem-
men, benoemd werd tot hoogleraar. Een vrij humoris-
tische situatie, achteraf. Want feitelijk kwam de zaak
hierop neer, dat of die synode van '33 (die mij be-
noemde), inclusief de professoren Hepp en Kuyper (die
toch anders wel aanhang zouden gekregen hebben) ge-
slapen heeft, toen ze mij benoemde, of die postume aanval
tegen mijn „gemeene-gratie-theorie“ een mislukking was.
Aangezien ik mijnerzijds evenwel niet over een be-
noeming doende synode had te oordeelen, heb ik stuk
voor stuk prof. Hepp's argumenten beoordeeld, en
afgewezen. Ook dat kan in Amerika iemand als een
drukken „Banner“-redacteur ontgaan zijn. Maar in
Bloemendaal weet men het des te beter. En toch maar
weer doen, alsof niets gebeurd is? Ik heb den tijd.
Maar de hoogste Profet der Waarheid niet!

Inplaats nu van op de argumenten in te gaan,
wordt de daarvoor en voor rectificatie vacante „Heraut“-
ruimte gebruikt, o neen, niet voor het beloofde, maar
nog steeds afwezige Schriftbewijs inzake het „nieuwe
kerkrecht“, maar voor een overname van het bewuste
„Banner“-artikel. De „Heraut“-redacteur, die des tijds
over een vreemdeling, die uit Amerika in Nederland
gekomen was (prof. Wencelius) kolommen volschreef
uit loutere bewogenheid met het feit, dat zoo'n met
beste gevoelens bezield vreemd man hier in zijn gast-
recht zou worden gekrenkt, kan 'niet laten, opdracht
te geven tot vertaling van een engelsch artikel, waarin
een Amerikaansch auteur zich bezorgd maakt, dat ik
geen behoorlijk gast zal zijn, zó bezorgd, dat hij onder
de bedrijven door vergeet, zich de mogelijkheid van het
gemakkelijk gastheer-zijn te reserveeren, door eerst eens
te informeren... En dan wordt er in „De Heraut“ ook
nog zó-zó vertaald. „De Standard Bearer“ (het blad
van ds Hoeksema in Amerika, bekend om zijn gemeene-
gratie-standpunt), geeft een betere vertaling, waarin
een desbetreffend engelsch woord niet door „vechter“,
maar door „strijder“ wordt weergegeven. „De Heraut“
evenwel kiest een andere vertaling, om van andere
on nauwkeurigheden of tendentieuze aandikking maar
te zwijgen.

Wat mag den „Heraut“-redacteur bezelen, dat hij
zich zóo verloochent?

Verloochent, door den man, dien hij sinds Nov. 1938
doodswijgt, als deze hem op tastbare onwaarheden wijst,
nu ineens toch wél te noemen, en zelfs een kolommetje
voor hem over te hebben?

Ik geloof, dat hier hoofdzakelijk dictatoriale neigingen
zich verraden. Achter mijn rug om is al eerder één
en ander afgespeeld inzake die Amerikaanse reis,
dat ik misschien nog wel eens nader aanduiden zal.
Dat hielp niet. Thans krijgen we dit. En alles wijst
in één richting: men kan het niet hebben, dat inzake
de gemeene gratie, of ook anderszins, mijn stem ge-
hoord wordt in Amerika. Het moet maar blijven bij de
indrukken, die prof. Hepp daar heeft achtergelaten. De
dogmaticus van Kampen moge voor den dogmaticus
van Amsterdam verstommen. De wensch is zóo apert,
dat van den afwijzer van aanvallen een aanvallers ge-
maakt wordt.

Nu zei iemand verleden week, nadat hij het „Heraut“-
artikel gelezen had: waarom heb je niet naar Amerika
geschreven, dat je heelemaal niet zoo stout zult zijn,
als hier van je ondersteld wordt? Ik antwoord: daar
voel ik nu letterlijk niets voor. Vooreerst omdat ik
toch al dadelijk vermoedde, dat „De Heraut“ op dat
„Banner“-artikel af zou komen, eer ik den tijd zou ge-
had hebben, met ginds te correspondeeren. Bovendien:
het was niet noodig. De eenige Amerikaanse predi-
kant, met wien ik gesproken kan hebben, volgens mijn
herinnering, is dr. Masselink. Ik ontmoette hem na een
preek in de Keizersgrachtkerk te Amsterdam; hij heeft
mij begeleid tot den achteruitgang der kerk — kwestie
van enkele minuten — heeft mijn bezoek levendig toe-
gejuicht, me dadelijk gezegd, dat zijn preekstoel voor
me openstond, en voorts weet ik van 'theele gesprek
niets meer af. Dr. Masselink is later gepromoveerd aan
de Vrije Universiteit, bij prof. Hepp. Maar dat gesprek
is van a tot z bijgewoond door één der comitésleden,
die ook zitting had in het comité, dat indertijd prof.
Hepp liet overkomen. Dit comitélid blijkt er niet aan
te denken, uit dit gesprek te halen, wat thans „De
Heraut“ rapporteert. En nu zou ik expres moeten schrij-
ven: ik zal zoet zijn? Maar waarvoor dient dat? Het
zal geheel aan mijn gastheeren zelf lig-
gen wat ze met me bepraten willen. Een op-
zettelijk doel om het werk van prof. Hepp af te breken,
heb ik in Nederland nog nooit gehad (want slechts
van zijn kant kwamen de aanvallen), en dus zal ik
voor dat oeuvre heusch geen oceaan oversteken. Maar
als men mij soms wat vraagt, dan zal ik mijn meening
zeggen. Ook over prof. Hepp's gemeene-gratie-stellingen,
die hij vóór zijn vertrek, destijds naar Amerika, heeft
laten drukken:

1. Verkoren en verworpen deelen van den val
tot de volinding der wereld in dezelfde natu-
lijke zegeningen.
2. De zegeningen dalen alle van God af.
3. God is er niet toe verplicht die te schenken, de

mensch kan er geen recht op laten ge'den en
waar er tusschen genade en recht geen derde is,
mogen deze zegeningen ook ten opzichte van de
niet-uitverkoren genade heeten.

4. De Schrift spreekt ook herhaaldelijk van genade,
waar niet de particuliere genade bedoeld is, die
alleen het deel is van de uitverkoren en waar-
door zij de zaligheid deelachtig worden.
5. De genade, bestaande in natuurlijke zegeningen,
kan niet uit de particuliere genade voortvloeien,
omdat de laatste vernieuwing des harten in zich
sluit, waarvan natuurlijk bij hen, die niet zijn
verkoren, geen sprake kan wezen.
6. Wel wordt de genade, in natuurlijke zegeningen
bestaande, ook aan de wereld alleen geschonken
om der uitverkoren wil.
7. Omdat deze natuurlijke zegeningen aan alle men-
schen worden verleend, mag de genade, die ze
brengt, terecht een algemeene genoemd worden.
8. Zoo leerden reeds Calvijn en andere vooraan-
staande Gereformeerde godgeleerden.
9. Niet de gaven der algemeene genade op zichzelf,
maar het misbruik ervan leidt tot verzwaring der
eeuwige straf.
10. De algemeene genade mag en kan nooit als voor-
wendeel dienen voor een leven in wereldgelijk-
vormigheid.

(„De Ref.“, Jrg. III, no. 31, 4 Mei 1923.)

Toen indertijd deze stellingen gepubliceerd werden,
wist ik, dat ze wetenschappelijk niet deugden. Ook wat
prof. Hepp later schreef over de Amerikaanse geschil-
len, leek me onrijp, evenals zijn jongste brochures, die
(het moge Amerika tot nadenken stemmen) niet verder
schijnen te gaan. Maar hoewel ik zelf, tijdens het jong-
ste vertrek van prof. Hepp naar Amerika ernstige be-
zwaren tegen hem had, heb ik er niet aan gedacht, hem
alzo te bejegenen, gelijk thans „De Heraut“ in 't open-
baar laat doorschemeren, dat ik bejegend ben. Ik zie
één lichtpuntje in de affaire: de Nederlandse
geesten worden openbaar.

Voorts, het is voor ieder, die meeleeft, duidelijk, dat
stellingen als in 1923 prof. Hepp publiceerde, vandaag
geen kans meer zouden hebben onder ons. Met name
het al te benepen dilemma, dat achter stelling 3 ligt,
werd in zijn ongenoegzaamheid blootgelegd. Niet het
minst door prof. Greijdanus' artikelen in ons blad, en
door wat ik schreef over Gods bedoeling met de historie,
de cultuur, etc. Ook stelling 6 is door wat ik schreef,
weersproken. Nu evenwel „De Heraut“ zich in de arena
gewaagd heeft op deze manier, nu zal het eenige gevolg
zijn, dat ik me tot de argumentatie wend, hetgeen
trouwens ook voor Nederland goed is, en alle onduide-
lijkheid aangaande mijn opinies wegnemen zal. Ik zal
prof. Hepp's aan Amerika gegeven persadviezen inzake
de gemeene gratie in dit blad publiek bespreken. Vroe-
ger liet ik ze expres onbesproken, om der wille van den
vrede.

Overigens zij hier nog vermeld, dat Dr. S. O. Los den
Heraut-redacteur verzocht heeft, deze week het
volgende ingezonden stuk te publiceren:

Hooggeachte Redacteur,

In uw nummer van 4 Dec. l.l. kwam een uitknipsel
voor uit een N.-Amerikaans blad omtrent de a.s. reis
van Prof. Dr. K. Schilder. De toon van dat stuk was:
Niet welkom!

Aangezien ik door persoonlijk bezoek en door cor-
respondentie bekend ben met vele N.-Amer. broeders,
ben ik zoo vrij een ander gevoelen omtrent die reis
daar tegenover te plaatsen.

Daar gevoelen luidt aldus: Het persoonlijk element
in jullie strijd op dogmatisch gebied laat ons koud.
Wij zeggen niet, dat wij kiezen voor Hepp of Schilder,
maar kiezen Hepp en Schilder, volgens den regel:
„Alles is uwe“. Wat wij willen is, dat argument tegen-
over argument wordt gesteld, zoodat wij over het
geschil kunnen oordeelen, volgens den regel: „Dat
twee of drie profeten spreken en dat de anderen oor-
deelen“. Prof. Hepp is hier geweest en wij hebben
hem gehoord. Doch nu willen we graag ook Prof.
Schilder hooren en zien. Vandaar dat hij hier welkom
is, en zijn verblijf onder ons door zeer velen met
blijdschap tegemoet gezien wordt."

Deze opvatting van bekende Amerikanen van geref.
huize acht ik billijker dan de door u gepubliceerde.
Vandaar dat ik zoo vrij ben u te verzoeken uw lezers
hiermede in kennis te stellen.

Met dank voor de plaatsing,

hoogachtend,

t. t.

S. O. LOS.

's Hage, 6 Dec. '38.

Dr. Los zond mij afschrift, en gaf mij vrijheid met dit
artikel te handelen naar goedvinden. Ik dank hem
daarvoor. En ik kan onzen lezers verzekeren, dat het
Amerikaansche reisprogramma zeer bezet is, en dat
tegen het „Banner“-artikel een reactie ontstaat is, die
ik niet heb uitgelokt, maar die daarom des te welda-
diger aandoet.

Uit „The Banner“ is ook gebleken, dat heel een predi-
kantenkring publiek tegen den wensch van dien eenen
„Banner“-redacteur besloot in te gaan.

K. S.

Geboortebepijning.

Het vervolgartikel van den heer Guyt moet door copy,
die moest voorgaan, tot een volgend nummer wachten.

K. S.

Ook van dezen kant bezien.

Eén onzer predikanten richtte tot een joodschen voor-
ganger dezen brief (in verband met een aanvraag tot
hulpverlening aan joodsche vluchtelingen):

....., 28 November 1938.

Welaerwaarde Heer,

Ten vervolge op onze bespreking van de vorige
week, kan ik U mededeelen, dat de Kerkeraad van de
Gereformeerde Kerk van geen bezwaar heeft,
dat ik zitting neem in een Comité als door U werd
bedoeld.

Wel had de Kerkeraad bezwaar tegen een collecte
in de kerk in een samenkomst der gemeente, omdat
uit den aard van de zaak wij alleen collecteeren voor
(Zie vervolg op blz. 66.)

Vijf en zeventig jaar Studentenleven. 1)

O Oudestraat! o Oudestraat! wat al herinne-
ringen!

Tusschen den student die vóór 75 jaar in zijn
cubiculum zat en den stud van heden gapen wel
enige verschillen. Het jasje en het dasje zijn ge-
moderniseerd. De sigaret had toen haar intrede
nog niet gedaan, bij uitzondering rookte men
sigaren, die onder den liefelijken naam Alida voor
twee centen verkrijgbaar waren. Met een Alida
tusschen de lippen was ook het taaisie dictaat
sappige lektuur. Doch meestal werd de gouwenaar
niet koud. Er was ook iets lange-pijpigs in den
stijl, denk maar aan de oude almanakken. De
stroom der rhetorica was ietwat gezwoolen en trad
gaarne buiten zijn oevers. Wilt u een staaltje: een
moelijk corpsjaar wordt ons verlagen onder het
beeld van de lammeren van Fides besprongen door
een leeuw. Ijselijk! Maar, gaat het overzicht voort:
de geweldige leide zich verzadigd neer en... Fides
stond daar als de forsche eik! Tegenwoordig lusten
leeuwen geen eikenhout meer! Met dat al, stu-
denten waren ook toen studenten, talrijk zijn de
bijdragen, die ons vertellen van BEREN en van
LIEFDE. O Oudestraat, o Oudestraat! wat al her-
inneringen! Niet steeds bleek de liefde bestendig
van duur, doch ook vond hier menige herder zijn
herdermetje.

Zie den student in zijn kast, een gelakte turfbak
siet het vertrek. Adverteerde niet een zaak in
den almanak: kolen- en turfbakken, Heeren Stu-
denten, beleefd tot een bezoek uitgenoodigd? Het
kan daar koud zijn, bij IJsel en Keteldiep! De man
stopt de kachel met turf en de pijp met de egte
suivere Out Hollandsche Porto Rico Toeback. Hij
buigt zich over diktaten en zucht: „uit hetzelfde
materiaal bouwt de één paleizen, de ander hutten,
de één pakhuizen en de ander villa's“. Zeit-u-dat-
wel! Langs de wanden grijzen hem vele boek-
deelen aan, ook al weer volgens een advertentie
ORDINAIR-NETJES gebonden. Hij benijdt een
vorige generatie, die met de kern van FRANKEN
of van POSTMA heeft kunnen volstaan, zoo'n
blauw gecarionneerd duo-decimootje! Dubbele
angst vervult hem als hij over de maagdelijke
velletjes gebogen zit, die het begin van een proef-
preek vormen. Er moet in dat Kampen van vroeger
veel gepreikt worden en het woord: Leest men
ook druiven van bramen? wordt door de Kerken
niet recht begrepen. De arme proponent ziet zich
reeds staan, weer raadpleeg ik het varia:

En stak wel de lipjes tot spreken vooruit,
Maar dorst niet en kon niet beginnen.

Professorale thé's waren toen evenzeer bekend
als nu. Zie ze zitten in Vader VAN VELZEN's
grote huiskamer. De oude pijpenbak op tafel
en ieder zijn eigen gouwenaar in den mond. De
mémoires van de Strijdende Kerk worden door
den eerbiedwaardigen grijsaard ontsloten, de boe-
ken der kronieken geopend. Mocht iemand in jeug-
digen overmoed den gastheer storen in zijn ver-
halen, dan klinkt ineens diens hooge stem: „Ben
je gek, vriend, ga heen!"

Welk een rijk stuk geschiedenis van onze kerken
heeft zich in deze bescheiden stad afgespeeld. Ik
denk aan de patriarchen der Vrije Kerk, den
scherpen Van Velzen, den liefelijken Brummel-
kamp, den geleerden De Haan. Ik denk aan Ba-
vinck, een vorst in ons midden en aan den kan-
tigen Lindeboom, groot in de werken des geloofs.
Ik denk aan velen, die met eere onze kerken ge-
diend hebben en geliefd waren bij Gods Volk.
Maar ook aan de stillen en vergetenen, die de
hitte des daags hebben gedragen op een boeren-
dorp en de koude des nachts hebben verduurd in
een houten pastorie. De één kwam aan de School
met een bisschopsstaf in zijn boekenzeiltje, voor
den ander zouden zich slechts zeer begrensde mo-
gelijkheden ontsluiten. Sterren zijn hier opgegaan,
vorsten van den kansel, maar ook eenvoudige
kerels zijn hier gevormd voor een eenvoudig werk.
DE HEILIGE BEDIENING is geen gemakkelijke,
geen weelderige loopbaan voor de meesten. Aller-
meest in onze dagen moet het FIDES wel bij den
student vóórstaan: DOOR HET GELOOF ZOE-
KEN WIJ DE HEILIGE BEDIENING. Bij dezen
mijlpaal gedenken wij allen die uit geloof het
ambt hebben gezocht en allen, die in geloof de
Heilige Bediening zoeken. En wij bidden voor hen
af: de goedgunstigheden Desgenen, Die in het
braambosch woont!

N. B.

1) Naar aanleiding van het 75-jarig bestaan van het Stu-
dentenkorp FIDES QUERIT INTELLECTUM te Kam-
pen.

N.B. Hartelijk dank aan den lezer of lezeres, die
dezer dagen zoo smakelijk en vriendelijk bij mij
parkeerde.

doeleinden, welke betrekking hebben op ons eigen kerkelijk leven.

Voorts droeg de Kerkeraad mij op Uwe aandacht te vestigen op de schrikkelijke vervolgingen, waaraan de Christenen onderworpen zijn, met name in Rusland, waar duizenden Christenvoorgangers en gemeentelieden vermoord zijn en nog worden, mede onder den invloed van vele afvallige Joden, die de trouwe discipelen van Christus willen uitroeien van de aarde.

Daarom zou de Kerkeraad het zeer op prijs stellen, indien van Joodsche zijde daartegen ook een krachtig protest werd gehoord.

Nu van Uwe zijde de hulp en de offervaardigheid van de Christenen wordt ingeroepen, zouden wij het ten eerste waardeeren, indien van Joodsche zijde de oproep om steun voor de vervolgd Christenen krachtig werd ondersteund.

Met belangstelling ziet de Kerkeraad Uw antwoord dienaangaande tegemoet.

Met betuiging van hoogachting,

Uw dienstw. dnr.

Praeses van den Kerkeraad van de Gereformeerde Kerk.

Het lijkt ons een uitnemende gedachte, het ééne aan het andere te verbinden. Een publiek getuigenis, waaraan door wat hier staat, officieel uitdrukking gegeven wordt, zou inzonderheid thans op zijn plaats kunnen zijn.

K. S.

„Bellamy-Nieuws” over Gods Woord.

Zooals bekend is, staat de Internationale Vereeniging „Bellamy” op het standpunt, dat het stelsel door haar gepropageerd, ook voor christenen, die geloovig de H. Schrift aanvaarden, te accepteren is. Deze vereeniging doet nu en dan pogingen om aan te toonen, dat de Bellamy-Beweging met Gods Woord niet in strijd komt en dat de christenen eigenlijk met vreugde tot deze beweging moeten toetreden.

Men kan niet zeggen, dat deze pogingen geslaagd mogen heeten.

In één van de laatste nummers van „Bellamy-Nieuws” (1 Nov. 1908), een blad, dat officieel orgaan is van de vereeniging en dat twee keer per maand uitkomt, komt een hoofdartikel voor, waarin een nieuwe poging wordt ondernomen om de overeenkomst van Gods Woord en de kerngedachten van de Bellamy-Beweging aannemelijk te maken. Dit artikel bevat een tweegesprek tusschen een zekeren heer Smit, die het Collectivisme is toegedaan, en een bijbelgeloovige. De bijbelgeloovige staat aanvankelijk op het standpunt, dat het streven van het Collectivisme — een stelsel, dat voor socialisatie van de productie-middelen opkomt en dat de heele economische orde door de gemeenschap wil laten regelen, — niet verenigbaar is met den bijbel. Hij moet van dit standpunt afgebracht worden, en het is wonderlijk om na te gaan, welke vreemde elementen daarbij in het debat ter sprake gebracht worden.

„Bijbelgeloovige: En toch vind ik in het Nieuwe Testament een uitspraak, die mij doodlijk toeschijnt voor uw beweging. Gij wilt de armoede doen eindigen, maar Jezus zegt: De armen zijn altijd met u. Welnu, al moet ik toegeven, dat uw theorie zeer aannemelijk is, zelfs bewonderenswaardig, hoe kan iemand, die zooals ik zijn volkomen geloof in den bijbel heeft, over deze eenvoudige woorden heenstappen?

Smit: Deed Christus ook Zijn volgelingen niet bidden: Uw koninkrijk kome, Uw wil geschiede, gelijk in den hemel, zoo ook op de aarde. Geloof jij, dat er armoede is in den hemel?

Bijbelgeloovige: Natuurlijk niet!

Smit: Dan moet u óf aannemen, dat Christus leerde aan Zijn volgelingen om te bidden om iets, dat toch nooit zou kunnen worden verwezenlijkt, óf aanvaarden, dat Hij den tijd voor oogen had, waarin armoede zoowel als andere nooden en gebreken, op aarde zullen zijn opgeheven.

POPULAIR-WETEN - SCHADDELUKE SCHETSEN

Geestelijke volksgezondheid.

IX.

Verandering op cultureel gebied.

De toename van het aantal geestelijk minderwaardigen, hoewel op zichzelf natuurlijk een ongunstig verschijnsel, zou de gemeedren niet zoo hevig verontrust hebben, indien niet tevens geconstateerd was een belangrijk verschil in vruchtbaarheid tusschen de z.g.n. meer en minder begaafden. Het is namelijk een bekend feit, dat den laatsten tijd in alle cultuurlanden de geboortecijfers sterk dalen. De bewuste geboortebepaling, begonnen in de kringen der hogere standen, is tot alle lagen der bevolking doorgedrongen om eerst halt te houden bij de allerdiepste lagen der maatschappij, die uit den aard der zaak het grootste percentage der geestelijk minderwaardigen vormen. Onder alle volkeren is tegenwoordig het kindergetal omgekeerd evenredig aan het sociale prestatievermogen der ouders. Uit de veelheid der cijfers op dit gebied mogen de volgende getallen daarvan een indruk geven.

Prof. Steinmetz¹⁾ heeft in 1904 de volgende tabel gegeven:

¹⁾ Geciteerd naar Dr. M. A. van Herwerden: Erfelijkheid bij den mensch en Eugenetica, blz. 410.

Bijbelgeloovige: Ik moet bekennen, dat deze uitlegging nieuw voor mij is.

Wij willen op dit punt de samenspraak een oogenblik onderbreken.

Men kan niet zeggen, dat de „Bijbelgeloovige” het den heer Smit bijzonder moeilijk maakt. De eenige tekst, dien hij naar voren brengt om bezwaren tegen het Collectivisme in te brengen, is de bovenaangehaalde „De armen zijn altijd met u”. Hij had werkelijk nog wel iets anders in het midden kunnen brengen. Al heeft de heer Smit het dus gemakkelijk, toch is het wonderlijk welke kromme sprongen hij nog maakt.

Uit het feit, dat er geen armoede in den hemel is, wordt met behulp van de derde bede van het Onze Vader afgeleid, dat de armoede ook eens op aarde zal moeten verdwijnen. Anders had deze bede immers geen zin.

Wij zouden echter evengoed een andere willekeurige conclusie hier kunnen trekken. „Geloof je, dat er huwelijksleven in den hemel is? Natuurlijk niet zal de „Bijbelgeloovige” moeten zeggen. En Smit kan dan deze conclusie trekken: Christus heeft Zijn volgelingen den tijd voor oogen gesteld waarin het huwelijk op aarde zal zijn verdwenen. Ieder voelt de dwaasheid van deze redeneermethode. Als de „Bijbelgeloovige” verklaart: Ik moet bekennen, dat deze uitlegging nieuw voor mij is, dan zullen we dit moeten beamen. De eenvoudige uiteenzetting van den H. Catechismus helpt ons hier al op den goeden weg.

Men leze slechts een gedeelte van antw. 124: Geef dat wij... Uw wil, die alleen goed is, zonder eenig tegen spreken gehoorzaam zijn; opdat alzoo een iegelijk zijn Ambt en beriep zoo gewilliglijk en getrouw moge bedienen als de engelen in den hemel doen.

„Bijbelgeloovige: Maar gij ontkent dus niet, dat deze tekst (zie boven) een profetie is?

Smit: Ontkennen? Natuurlijk ontkent ik dat! Het hechten van een profetische beteekenis aan de volkomen duidelijke uitdrukking: de armen zijn altijd met u — is, — u houde het mij ten goede — een van de belachelijkste misvattingen, die er ooit geweest zijn. Christus nam hier den korten duur van zijn eigen verblijf op aarde in aanmerking, in vergelijking met het betrekkelijk blijvend karakter van de armoede. Veronderstellen we eens, dat iemand, sprekende over twee van zijn kantoorbedienden, zegt, dat Jan nogal onbestendig is, maar dat men Piet altijd aan zijn lessenaar vinden kan. Moet men dit dan zoo uitleggen, dat hij meent, dat Piet tot in alle eeuwigheid op zijn post zal zijn? Het is duidelijk, dat hij het woord „altijd” in betrekkelijken zin gebruikte, zooals het dagelijks in alle talen duizenden malen gebruikt wordt, tegen een enkelen keer, dat men er inderdaad eeuwig mede bedoelt. Gij deed beter met naar uw huis te gaan, neer te knielen en vergeving te vragen; want als er zoiets bestaat als godslastering, dan is die stellig aanwezig, wanneer men den grooten Apostel voor broederschap onder de menschen aanhaalt als getuige tegen de opheffing der armoede.”

Hoe willekeurig hier met dezen tekst wordt omgesprongen, blijkt duidelijk als wij het Schriftgedeelte opslaan, waaruit deze tekst werd genomen. De woorden zijn te vinden in de bekende geschiedenis van den maaltijd te Bethanië, waarbij Maria komt om Jezus te zalven met zeer kostelijke zalf. Matth. 26: 6—13; Marc. 14: 3—9 en Joh. 12: 1—8.

Wanneer Christus deze woorden spreekt, treedt Hij als Koning, met Konings gezag, op. Hij eischt de hulde van deze vrouw voor zich, nu Hij op het punt staat zijn leven over te geven tot den kruisdood. Willen de discipelen de nardus te gelde maken, om van de opbrengst de armen te kunnen verzorgen, Christus laat in dat oogenblik Zijn Koningsrechten gelden. Gaat de Koning in het koninkrijk der hemelen niet boven de onderdanen van dat rijk? Maar toch denkt de Heere ook aan de onderdanen. „Hij laat voor altijd ruimte voor den priesterlijken dienst der barmhartigheid: „De armen hebt gij altijd met u!” (Schilder).

terlijken dienst der barmhartigheid: „De armen hebt gij altijd met u!” (Schilder).

Het gaat hier dus niet over een vergelijking van den korten duur van Christus' leven op aarde tegenover het betrekkelijk blijvend karakter van de armoede, zooals de heer Smit ons wil doen gelooven, maar het gaat hier over de tegenstelling tusschen den Koning, die zich schikken gaat tot den kruisdood en de onderdanen, die ook — maar na den Koning — verzorgd zullen moeten worden.

Zoo gaat de dialoog tusschen Smit en den Bijbelgeloovige nog eenigen tijd verder. In het voorbijgaan wordt ook nog een en ander gezegd over het duizendjarig rijk. Tenslotte maakt de Bijbelgeloovige deze opmerking: Weet u wat mij eigenlijk nog het meest heeft getroffen in uw woorden? Dat is de religieuze toon!

Nu is Smit waar hij wezen wil. Vreugdevol besluit hij het gesprek, waarin de bijbelgeloovige volkomen overtuigd werd van de goede bedoelingen van de Collectivisten: „Alle Collectivisten zijn religieuze menschen!” Is het niet prachtig? Het aantal „religieuze menschen” is op de wereld dus weer grooter geworden.

Misschien vraagt iemand zich af of het nog noodig is te waarschuwen tegen zulk een beweging. Wij zouden wenschen, dat wij evenmin de noodzakelijkheid daarvan inzagen. Helaas, is deze voorloopig nog aanwezig. Het blijkt gedurig, dat zelfs ambtsdragers in de kerk gemakkelijk een tijdlang onder den invloed kunnen komen van de handige propaganda van de Bellamyenen.

En dus moet waarschuwend den vinger worden opgeheven.

H. M.

Hulp opleiding predikant Argentinië.

In hartelijken dank ontvangen:

11.— van J. v. W. te Vleuten, 11.— van F. B.-K. te H. (Fr.), 15.— van N. J. E. B. te G. („het zaadje worde een boom”).

K. SCHILDER. Giro 127278.

De Groote Catechismus van Zacharias Ursinus. (XIII.) Van de Wet.

148. Hebben Christenen, die in 't verbond Gods reeds zijn opgenomen, ook de leer van de Tien Geboden nog noodig?

Zeer zeker. De Wet Gods toch moet zoowel aan hen, die door 't Evangelie bekeerd zijn, als aan de nog niet bekeerden gepredikt worden.

149. Waarom wordt de Wet vóór het Evangelie gepredikt aan de nog niet bekeerden?

Opdat zij door de kennis van de zonde en den toorn Gods verschrikt, opgewekt worden om de verlossing te zoeken en voorbereid worden om het Evangelie te hooren en zich tot God te bekeeren.

150. Waarom moet (de Wet), nadat het Evangelie gepredikt is, ook aan bekeerden voorgesteld worden?

Ten eerste, opdat zij leeren, welke diensten God goedkeurt en van Zijn bondgenooten vordert.

Daarna, opdat zij, ziende hoe ver zij in dit leven nog verwijderd zijn van de volmaakte vervulling der Wet, zich nederig zullen houden en naar 't hemelsche leven verlangen.

151. Waarom worden wij tot de (onderhouding der) Tien Geboden verplicht, daar Christus de Wet heeft afgeschaft?

De burgerlijke en ceremoniële wetten van Mozes heeft Christus zó opgeheven, dat niemand langer verplicht wordt ze te onderhouden. Zelfs is het niet geoorloofd de ceremoniën, die de toekomstige openbaring van Christus afbeeldden, in de Kerk te herstellen.

Maar de Tien Geboden heeft Hij zó afgeschaft voor wie in Hem gelooven, dat zij hen niet langer veroordeelen, maar wij zijn zooveel te meer gehoorzaamheid aan haar verschuldigd, naarmate Gods genade in Christus thans klaarder (duidelijker) jegens ons is.

In ons land is het Sanders⁴⁾ geweest, die den voortgang der geboortebepaling, naarmate de beschaving en ontwikkeling voortschrijden, heeft aangetoond. Bij zijn onderzoek omtrent het afnemend geboortecijfer in Rotterdam gedurende de laatste 50 jaar (1879—1929) kwam hij tot de volgende conclusie: ambtenaren hebben het kleinste aantal kinderen; dan komen de hogere intellectuelen, gevolgd door de geschoolde arbeiders, de beroepsarbeiders en de winkeliers, en ten slotte de ongeschoolde arbeiders.

Ook Waterink⁵⁾ heeft, zij het op kleine schaal, proeven in deze richting genomen. Hij stelde een onderzoek in bij een groep van 25 kinderen, die allen bovenmiddelmäßig intelligent waren en bij een groep van 40 kinderen, die óf zelf met de justitie in aanraking waren geweest, óf uit een familie kwamen, waarin meer dan 3 gevallen van achterlijkheid bekend waren.

De kinderen van de eerste groep kwamen achtereenvolgens uit gezinnen aldus samengesteld:

1 uit een gezin van 9 kinderen,	
2 „ „ „ „ 6 „	
3 „ „ „ „ 5 „	
2 „ „ „ „ 4 „	
11 „ „ „ „ 3 „	
4 „ „ „ „ 2 „	
2 „ „ „ „ 1 kind.	

Het gemiddelde kindertal was dus ongeveer 3.5.

⁴⁾ Dr. J. Sanders: The declining birthrate in Rotterdam's-Gravenhage, 1931.

⁵⁾ Prof. Dr. J. Waterink: Taak en principieel karakter der psychische hygiëne. Geschr. van De Ver. voor Geestelijke Volksgezondheid op Geref. grondslag, blz. 4.

152. Hoe...
Zij bevat...
tweede uit z...

153. Wat...
Hoe wij n...
Ged.

154. Wat...
Hoe wij n...
de mensche...

155. Wat...
Hoor Isra...
het land van...
Gij zult ge...
hebben.

156. W...
Dat wij d...
niet nalaten

157. Wel...
bewezen m...
Dat wij i...
erkennen, a...
looven, op...
Hem alles g...
en vreezen...
duld dragen

158. Als...
handelt hij...
Niet mini...
niet voor...
gegeven he...
haald en v...
maar datge...
pen zijn. T...
Abraham en...
die het nat...
R.

1) Cultus...
2) Vgl. G...

LIT

In hetz...
(Sept. afl...
door ons...
boek van...
een In N...

Wij wil...
een te co...
wink niet...
Johan...
felle nat...
ster te k...
„star-Cab...
deze krie...
lijke erfe...

Het do...
te hoore...
nen”. Hij...
strekt ni...
Schendel...
noodlotsl...
Hij zeg...
en Duive...
is een le...
„Nieman...

Bij de...
als volgt

Het ge...
Nu zijn...
eenigszin...
begint de...
door te...
neiging...
breiden...
ten opzi...
tendenz...
het niet...
het mee...
ciaal bij...
het z.g.n...
Dat de o...
juist ha...
zelfkant...
toegesch...
mensche...
gingen e...
beperke...

152. Hoeveel deelen heeft de Wet der Tien Geboden? Zij bevat twee tafelen, waarvan de eerste uit vier, de tweede uit zes geboden bestaat.

153. Wat leert de eerste tafel?

Hoe wij moeten zijn en ons moeten gedragen jegens God.

154. Wat de tweede?

Hoe wij moeten zijn en ons moeten gedragen jegens de menschen.

155. Wat is het eerste gebod?

Hoor Israël: Ik ben de Heere Uw God, die u uit het land van Egypte, uit het diensthuis, heb uitgeleid. Gij zult geen vreemde goden voor Mijn aangezicht hebben.

156. Wat verbiedt God door dit gebod?

Dat wij den dienst¹⁾, dien wij Hem verschuldigd zijn, niet nalaten noch aan een ander bewijzen.

157. Welke is de dienst, die naar Zijn bevel Hem beezen moet worden?

Dat wij Hem naar Zijn eigen Woord als onzen God erkennen, aan geheel Zijn Woord zoo vast mogelijk gelooven, op Hem alléén al ons vertrouwen stellen, van Hem alles goeds verwachten, Hem boven alles liefhebben en vreezen, ons voor Hem verootmoedigen, en met geduld dragen alles wat Hij ons aandoet of oplegt.

158. Als Mozes het Israëlitische volk aanspreekt, handelt hij dan ook met ons?

Niet minder dan met hen. Ten eerste, omdat God toen niet voor 'teerst de Wet, in de Tien Geboden vervat, gegeven heeft, maar Hij heeft voor het volk Israël herhaald en verklaard, niet alleen wat Hij van hen eischt, maar datgene, waartoe alle redelijke schepselen geschapen zijn. Ten tweede, wij zijn de geestelijke zonen van Abraham en Israël, naardien wij Christus zijn ingevoegd, die het natuurlijke zaad van Abraham is²⁾.

R.

G. B.

1) Cultus.

2) Vgl. Galaten III.

LITERATUUR EN KUNST

De kunst en de Kerk.

II.

In hetzelfde nummer van het „Critisch Bulletin“ (Sept. afl. 1938), waarin Mr. Roel Houwink zijn door ons gewraakte kritiek geeft op het Gedenkboek van Abraham Kuiper, geeft Johan Theunisz een In Memoriam van Alie van Wijhe-Smeding.

Wij willen hierover iets vertellen — om dan meteen te constateeren in welk gezelschap Roel Houwink niet versmaadt te verkeer.

Johan Theunisz meent den heftigen aard en de felle natuur van deze, onlangs overleden, schrijver te kunnen verklaren uit haar afkomst uit de „star-Calvinistische kringen“. Hij zegt: „Men moet deze kringen kennen, om te weten, welke geestelijke erfenis deze vrouw mee kreeg in het leven“.

Het doet een beetje grappig aan dezen kriticus te hooren zeggen: „Men moet die kringen kennen“. Hij zelf geeft duidelijk blijk, dat hij ze volstrekt niet kent. Evenmin als b.v. Arthur van Schendel, van wien gezegd wordt, dat hij in zijn noodlotsboeken Calvinistische menschen teekent.

Hij zegt: „Dat al maar weer praten over God en Duivel (duivel met een hoofdletter! van R.) dat is een legaat van haar voorvaderen“. En verder: „Niemand zal er van droomen haar tot de christe-

Bij de tweede groep kinderen waren de getallen als volgt:

1	niet een gezin met 14 kinderen,
2	„ „ „ „ 12 „
1	„ „ „ „ 11 „
4	„ „ „ „ 10 „
2	„ „ „ „ 9 „
7	„ „ „ „ 8 „
15	„ „ „ „ 7 „
3	„ „ „ „ 6 „
1	„ „ „ „ 5 „
2	„ „ „ „ 3 „
1	„ „ „ „ 2 „
1	„ „ „ „ 1 kind.

Het gemiddeld kindertal bedroeg hier dus 7.5. Nu zijn de laatste jaren deze verhoudingen wel eenigszins gewijzigd. Bij de sociaal lagere klassen begint de bewuste geboortebepijking meer en meer door te dringen, terwijl bij de hogere klassen de neiging bestaat hier en daar het kindertal uit te breiden. Hoewel er dus in de verschillende klassen ten opzichte van de geboortefrequentie een zekere tendenz tot nivellering valt waar te nemen, blijft het niettemin een feit, dat het kinderrijke gezin het meest voorkomt in de lagere klassen en speciaal bij de allerdiepste lagen der maatschappij. Het z.g.n. lomp-proletariaat, de minst begaafden. Dat de opzettelijke verhindering van zwangerschap juist halt houdt bij de personen, die aan den zelfkant der beschaving leven, wordt algemeen toegeschreven aan de omstandigheid, dat deze menschen niet door moreele of sociale overwegingen er toe gebracht worden hun progenituur te beperken.

lijke schrijvers te rekenen, maar van haar eerste tot haar laatste boek is haar werk calvinistisch..."

Ja, u moet die Calvinistische kringen kennen, ziet u!

Waar dat Calvinisme dan wel uit bestaat?

Johan Theunisz zal het u vertellen:

„Zooals haar figuren steeds iets gemartelds hadden, als verscheurd werden door folterende onzekerheden, knagingen, wroegingen, onbekende dreigingen, als gebukt gingen onder een noodlot, onder hun praedestinatie, zoo ging Alie Smeding zelf door het leven..."

Nu weten we het: noodlot en praedestinatie. Dat is immers het hart van het Calvinisme?

Maar we gaan verder:

„Haar calvinistische visie maakte, dat elke lieflijkheid, elke zonnigheid, elke onbevangenheid miste..."

Je moet die calvinistische kringen kennen om het zoo precies te kunnen zeggen.

Vlak onder die pracht-karakteriseering van het Calvinisme geeft Mr. Roel Houwink in hetzelfde tijdschrift zijn kritiek op het gedenkboek van Dr. Kuiper. Wij zouden hem graag willen vragen: Wat zegt gij van al dit fraais van Johan Theunisz, Mr. Houwink? Schrijf daar nu eens over in „Opwaartsche Wegen“.

Maar wij zouden hier niet schrijven over het dwaze Zerrbild, dat Johan Theunisz van het Calvinisme geeft — het is trouwens verre van oorspronkelijk — indien in onzen eigen kring van Protestantische letterkundigen, bij sommigen niet een zelfde kopschuwheid bestond om tot dien Calvinistischen kring gerekend te worden.

Het is toch wel het ergste wat je overkomen kan, om voor bekrompen, burgerlijk door te gaan, verward te zijn in dogma's en kerkelijke belijdenissen.

Kerk en dogma hebben in onzen kring bij heel wat jongeren hun waarde ingeboet. En vooral bij onze jong-Protestantsche dichters.

De kunstzinnige christen, die bij inspiratie leeft, kan zich niet gemakkelijk wringen in het keurs van den ietwat bekrompen kerkelijken mensch. Twee maal per Zondag naar de kerk, iedereen dag twee of drie maal den Bijbel lezen, dat zijn zoo van die dingen, die „burgerlijk“ heeten en dat verburgerlijkte christendom heeft dat misschien wel noodig, maar de „kunstenaar“ staat daar toch boven. Zijn blik is ruimer en zoekt bredere horizonten af.

De kunst leeft uit „eigen innerlijke wetten“.

En ach, daar legt de bloemlezing uit het werk der „Jong-Protestantsche Christenen“ dan ook wel geluigenis van af.

Leest men dezen bundel door, dan valt het groote meerendeel al direct geheel buiten beschouwing, omdat dat deel noch protestantsch, noch christelijk is.

Zij konden evengoed in elken niet-christelijken of niet-protestantschen bundel een plaats gevonden hebben.

Maar wat schiel er dan over?

Het is niet veel en wat nog christelijk heeten mag, accentueert onze bezwaren.

Luister eens naar Muus Jacobse, den auteur van „Het derde Réveil“, als hij dichten gaat van den dronken Noach:

„Jafel en Sem zagen het wel en zwegen,
Maar Cham, brave burger, kan er niet tegen,
En Cham dacht: Wat een rare vent! en lachte.

Het gevolg van dit verschijnsel, gedifferentieerde geboorten-frequentie genaamd, is een groot verschil in vruchtbaarheid tusschen de meer en de minder begaafden. En deze wanverhouding tusschen de geestelijk meer- en de geestelijk minderwaardigen wordt nog verscherpt door de omstandigheid, dat de betekenis der beperking van minderwaardige elementen, die vroeger door ziekte en sterfte onopzettelijk plaatsvond, belangrijk is achteruitgegaan. De mortaliteit toch is, dank zij den vooruitgang der medische wetenschap, de laatste decennien aanzienlijk gedaald, met name de zuigelingensterfte. Dat deze verminderde sterfte, in 't bijzonder de lage kindersterfte, vooral ten goede is gekomen aan de zwakken is vrijwel zeker. In plaats dus, dat de lichamelijke en geestelijk minderwaardigen vroegtijdig bezwijken, gelijk dit destijds het geval was, blijven zij thans in leven, komen dikwijls ten huwelijk en krijgen een talrijk, niet zoo zelden eveneens minderwaardig, nageslacht.

Deze beide veranderingen in de wijze, waarop de bevolking wordt samengesteld, zoowel bewuste geboortebepijking der meer begaafden als de verhoogde levenskansen van al hetgeen zwak en minderwaardig is, hebben tot gevolg een achteruitgaan van de kwalitatieve samenstelling der bevolking.

De betekenis van een dergelijke kwalitatieve degeneratie wordt duidelijk wanneer men bedenkt, dat een deel van die geestelijk minderwaardigen in hun verder leven veel eerder tot landlooperij, alcoholisme, pauperisme, misdaad, prostitutie, enz. zal komen dan de personen met gemiddeld normale geestvermogens.

En het is niet gemakkelijk den viciëusen cirkel:

Daarom zal Cham vervloekt zijn, al de dagen.
Hij zal zijn teeken op zijn voorhoofd dragen,
En alle dichters zullen hem verachten."

Om misverstand te voorkomen merken wij op, dat men niet moet denken bij het lezen van de gedichten van Muus Jacobse over Bijbelsche figuren, dat hij Bijbelsche geschiedenis geeft.

Het zijn „allerindividueelste impressies“ die hij in zijn sonnetten uitzingt, naar „aanleiding“ van Bijbelsche personen. Meer niet. Men zou zich licht kunnen vergissen.

Maar ook zoo zegt dat „brave burger“ als epitheton ornans bij den naam van Cham ons heel wat. En alle dichters kunnen welhaast niet anders doen dan dien „braven burger“ verachten.

Maar Calvinistisch is deze poëzie niet, al moge ze dan Protestantisch-Christelijk heeten.

P. Minderaa geeft in deze bloemlezing een Kerstliedje voor 1935.

Hierin worden ontroerende en treffende dingen gezegd en het is een der sporadisch voorkomende verzen, waarin ook iets over de Kerk gezegd wordt. Maar hoe?

Hij bidt het Kindeke:

„Laat alle sterren kwinkelen,
maar doe de deftige predikheeren
vergeten, wat ze preeken moeten,
om u als kindertjes te groeten..."

Natuurlijk kan de bedoeling opperbest zijn en deze zal dat ook wel zijn, maar als er direct onder volgt:

„Daal uit de wolken, eeuwig lied
en kind, vergeet de dichters niet..."

dan is er plaats voor de vraag aan Minderaa: „Waarom bidt gij niet of de dichters hun verzen maken vergeten mogen op Kerstmis. Waarom de dominé's wel en gij niet?"

Wel natuurlijk, dat dichterschap, dat is een genade van God, dat is hoogste inspiratie! Hoe kan een dichter dan zwijgen op het Kerstfeest? Het zou miskenning van het Goddelijke ambt zijn, dat de dichter ontvangen heeft.

Ach ja, maar die deftige predikheeren, die zijn maar dominé's. Hoe kunnen die menschen op Kerstfeest spreken van een „ambtsopdracht"?

Dat moge Protestantisch-Christelijk heeten, Calvinistisch is deze opvatting zeker niet.

En G. J. Peelen weet in dezen bundel met de Kerk ook al geen raad. Hij heeft het over den „Nationale Bid- en Boetedag" en zegt er dit van:

„... Maar nu de koersen en de dividenden
gaan slinken en de loonen dalen moeten,
nu ieder aan het eind van zijn Latijn
en zonder hoop meer is, en zelfs Colijn
geen kans meer ziet malaise af te wenden
nu wordt het tijd voor smeekgebed en boete..."

Ik denk aan het gebed van Salomo bij de inwijding van den tempel, hoe deze den boetedag van Gods volk, van Gods Kerk voor Gods Aangezicht bracht: „... indien dat Volk gezondigd heeft..."

Ik weet het wel, Minderaa meent het best, natuurlijk, maar Calvinistisch is zijn visie op de kerk niet.

Ik geloof, dat hier de grootste fout ligt bij de meesten van onze „Jong-Protestantsche dichters": zij hebben geen Kerkbegrip meer.

In heel deze bloemlezing, die representatief moet heeten voor de productie van onze jonge christelijke dichters, is met geen woord gerept over de heerlijkheid der Kerk, zooals ze geschonken is

zwakzinnigheid — armoede — misdaad — prostitutie — venerische infectie — alcoholisme — psychopathie — zwakzinnigheid te doorbreken. Met de zwakzinnigheid n.l. hangen allerlei verschijnselen samen; zij is de oorzaak van gezinsverwaarloozing, van veel armoede; zij vormt vaak de bron voor prostitutie. Alcoholisme bevordert misdadigheid en lichtzinnigheid; dit laatste heeft vaak ten gevolge ongeoorloofde geslachtsgemeenschap, wat op zijn beurt de bron kan worden voor venerische ziekten. Geslachtsziekten hebben o.m. tot gevolg halfblindheid, doofheid, zwakzinnigheid of achterlijkheid; dit laatste voert tot lage loonen, ontslag uit het werk en armoede. Omgekeerd dragen zwakzinnigheid en achterlijkheid bij tot de verbreiding van venerische ziekten en alcoholisme en bevordert armoede prostitutie en misdadigheid, terwijl alcoholisme of direct of als andere vorm van psychopathie de voorlooper is van idiotie, zwakzinnigheid en krankzinnigheid en met deze laatste voert het tot gezinsverwaarloozing en pauperisme. Inderdaad een vlechtwerk van sociale ellende, dat buitengewoon moeilijk te ontwarren is, omdat de eene draad zoo vast aan de andere is gehecht en het slechte materiaal zoo moeilijk door beter is te vervangen."

Gelukkig zijn in de laatste jaren de oogen voor deze problemen opengestaan, waardoor vanzelf de zorg voor geestelijke volksgezondheid in het midden van de belangstelling kwam te staan.

D.

A. C. D.

6) Vgl. Dr. P. J. Waardenburg: Eugense, medisch-maatschappelijk belicht. Geschriften van de Ned. Herv. Vereeniging voor geestelijke volksgezondheid, I, blz. 99.